

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ПЕТДЕСЕТТО И ПЪРВО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
51-ото НАРОДНО СЪБРАНИЕ

УВАЖАЕМА Г-ЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 87, ал. 1 от Конституцията на Република България и чл. 70, ал. 1, т. 1 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание, внасяме проект на Закон за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс, ведно с мотиви и предварителна оценка на въздействието към него.

Молим законопроектът да бъде представен за разглеждане и обсъждане по установения ред.

2025 г.

гр. София

ВНОСИТЕЛИ:

Божидар Божанов

BOZHIDAR
PLAMENOV
BOZHANOV

Digitally signed by
BOZHIDAR PLAMENOV
BOZHANOV
Date: 2025.09.05 13:41:36
+03'00'

Надежда Йорданова

Nadejda
Gueorguieva
Iordanova

Digitally signed by
Nadejda Gueorguieva
Iordanova
Date: 2025.09.05 15:15:01
+03'00'

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАКАЗАТЕЛНО-ПРОЦЕСУАЛНИЯ КОДЕКС

(обн., ДВ, бр. 86 от 2005 г.; изм., бр. 46 и 109 от 2007 г., бр. 69 и 109 от 2008 г., бр. 12, 27, 32 и 33 от 2009 г., бр. 15, 32 и 101 от 2010 г., бр. 13, 33, 60, 61 и 93 от 2011 г.; Решение № 10 на Конституционния съд от 2011 г. – бр. 93 от 2011 г.; изм., бр. 19, 20, 25 и 60 от 2012 г., бр. 17, 52, 70 и 71 от 2013 г., бр. 21 от 2014 г., бр. 14, 24, 41, 42, 60, 74 и 79 от 2015 г., бр. 32, 39, 62, 81 и 95 от 2016 г., бр. 13, 63 и 101 от 2017 г., бр. 7 и 44 от 2018 г.; Решение № 14 на Конституционния съд от 2018 г. – бр. 87 от 2018 г.; изм., бр. 96 от 2018 г., бр. 7, 16 и 83 от 2019 г., бр. 98, 103 и 110 от 2020 г., бр. 9, 16 и 20 от 2021 г.; Решение № 7 на Конституционния съд от 2021 г. – бр. 41 от 2021 г.; изм., бр. 80 от 2021 г.; Решение № 13 на Конституционния съд от 2021 г. – бр. 85 от 2021 г.; изм., бр. 32 и 62 от 2022 г., бр. 48, 69, 84 и 86 от 2023 г., бр. 18, 36 и 39 от 2024 г. и бр. 61 от 2025 г., бр. 65 от 2025 г.)

§ 1. В чл. 198 се правят следните допълнения:

1. В заглавието след думите „Разгласяване на материалите по разследването” се поставя точка и се добавя „Съдебен контрол”.

2. Създават се ал. 3-11:

„(3) Материали по разследването могат да бъдат разгласявани и по писмено искане на обвиняемия, в случай, че не застрашава разследването или разследването е приключило.

(4) Когато орган на досъдебното производство разгласи материали по разследването в нарушение на презумпцията за невиновност или направи публично изявление, в което обвиняем се представя като виновен, обвиняемият може да поиска с писмена молба до съответния първоинстанционен съд да се произнесе извършено ли е нарушение.

(5) Молбата по ал. 7 трябва да бъде подадена в седемдневен срок от деня, когато обвиняемият е узнал за нарушението.

(6) Съдът се произнася в седемдневен срок в закрито заседание с определение, което е окончателно.

(7) Ограниченията по ал. 1 и 2 не се прилагат по отношение на докладите по чл. 19 от Закона за държавната финансова инспекция от извършени финансови инспекции и одитните доклади по чл. 58 от Закона за Сметната палата и приложените към тях документи,

при спазване на условията по чл. 19, ал. 2 от Закона за държавната финансова инспекция, съответно чл. 58, ал. 3-4 от Закона за сметната палата.

(8) Ограниченията по ал. 1 и 2 не се прилагат и по отношение на:

1. статистическа информация за досъдебните производства;
2. информация за извършените и неизвършените процесуални действия от страна на органите на досъдебното производство, в т.ч. вид, дата, основания за неизвършване;
3. материали за лица, които са кандидати за членове на органи, които изцяло или частично се избират от Народното събрание, в т.ч. относно досъдебни производства, в които кандидатите са обвиняеми или срещу които има прилагани специални разузнавателни средства - по искане на постоянна комисия на Народното събрание.
4. материали във връзка с извършени проверки по чл. 145, ал. 1, т. 2 от Закона за съдебната власт, в резултат на които е отказано образуването на наказателно производство или досъдебното производство е прекратено, с изключение на сведенията и обясненията;
5. номера и дати на документи, преписки и досъдебни производства;
6. продължителността на разследването и броя на актовете за удължаване на разследването;
7. документи, създадени от административни органи, които представляват обществена информация”

(9) Информацията по ал. 11, т. 1-8 представлява обществена информация по смисъла на Закона за достъп до обществена информация.

(10) Когато материали по разследването станат публично известни чрез средствата за масова информация, когато това е станало в нарушение на ограниченията по ал. 1 и ал. 2, прокурорът разпорежда публикуването в цялост на същите материали на интернет страницата на прокуратурата.

§ 2. Създава се чл. 198а:

“Публичност на някои постановления на прокурора

Чл. 198а. (1) В Единния портал за електронно правосъдие и на интернет страницата на прокуратурата в тридневен срок от издаването им се публикуват постановленията на прокурора за отказ да образува досъдебно производство и за прекратяване на наказателното производство, както и информация за наличието на постъпили жалби срещу тях.

(2) От публикуваните постановления се заличават личните данни и всяка друга защитена тайна в случаите, предвидени със закон.

(3) Към всяко постановление за отказ от образуване на досъдебно производство се публикува информация дали за събиране на данните за образуване на досъдебно производство са използвани специални разузнавателни средства.

(4) Към всяко постановление за прекратяване на досъдебно производство се публикува информация дали по него са използвани специални разузнавателни средства.”

§ 3. В чл. 234 се създава ал. 11:

“(11) Съобщение за издаденото постановление за удължаване на разследването се публикува в Единния портал за електронно правосъдие и на интернет страницата на прокуратурата в срок до 7 работни дни от постановяването и включва данни за престъпния състав, за наличието на привлечен обвиняем и за общата продължителност на разследването.”

§ 4. В чл. 244 се създава ал. 8:

“(8) Съобщение за издаденото постановление за спиране на наказателното производство се публикува в Единния портал за електронно правосъдие и на интернет страницата на прокуратурата в срок до 7 работни дни от постановяването, както и информация дали по него са прилагани специални разузнавателни средства.”

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 5. В Закона за съдебната власт (обн., ДВ, бр. 64 от 2007 г.; изм., бр. 69 и 109 от 2008 г., бр. 25, 33, 42, 102 и 103 от 2009 г., бр. 59 от 2010 г., бр. 1, 23, 32, 45, 81 и 82 от 2011 г.; Решение № 10 на Конституционния съд от 2011 г. – бр. 93 от 2011 г.; изм., бр. 20, 50 и 81 от 2012 г., бр. 15, 17, 30, 52, 66, 70 и 71 от 2013 г., бр. 19, 21, 53, 98 и 107 от 2014 г., бр. 14 от 2015 г., бр. 28, 39, 50, 62 и 76 от 2016 г., бр. 13 от 2017 г.; Решение № 1 на Конституционния съд от 2017 г. – бр. 14 от 2017 г.; изм., бр. 63, 65, 85, 90 и 103 от 2017 г., бр. 7, 15, 49 и 77 от 2018 г., бр. 17 от 2019 г.; Решение № 2 на Конституционния съд от 2019 г. – бр. 19 от 2019 г.; изм., бр. 29, 64 и 83 от 2019 г., бр. 11, 86, 103, 109 и 110 от 2020 г., бр. 16 от 2021 г.; Решение № 7 на Конституционния съд от 2021 г. – бр. 41 от 2021 г.; Решение № 6 на Конституционния съд от 2021 г. – бр. 43 от 2021 г.; изм., бр. 80 от 2021 г., бр. 15, 24 и 32 от 2022 г.; Решение № 7 на Конституционния съд от 2021 г. – бр. 56 от 2022 г.; изм., бр. 62 от 2022 г., бр. 11, 48, 66, 69, 84, 86 и 108 от 2023 г., бр. 18 и 67 от 2024 г. и бр. 6 от 2025 г., бр. 65 от 2025 г.) се правят следните допълнения:

1. В чл. 9 се създават ал 5:

“(5) Резултатите и параметрите на случайното разпределение се публикуват на интернет страницата на съответния орган на съдебната власт незабавно след извършването на разпределението.”

2. В чл. 360о се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 3 се изменя така:

“(3) Не подлежат на обявяване в регистъра актовете, които представляват класифицирана информация”

2. Създават се ал. 4 и 5:

“(4) Когато акт съдържа защитена от закона тайна, в регистъра се обявява акта след заличаване на защитената от закона тайна.

(5) От обявените актове не се заличават идентификационните данни на юридически лица”

3. Създава се нов чл. 380:

“Чл. 380. (1) Прокуратурата ежесечно публикува следните справки, на база на данните в ЕИСПП и други информационни системи на прокуратурата, в отворен, машинночетим формат по реда на Закона за достъп до обществена информация:

1. брой досъдебни производства за корупционни престъпления от висок обществен интерес, разпределени по престъпни състави;

2. брой досъдебни производства за корупционни престъпления от висок обществен интерес, по които периодът на разследването надвишава 18 месеца;

3. брой на досъдебните производства, по които веществени доказателствени средства, получени при използване на специални разузнавателни средства са използвани в случаите по чл. 177, ал. 3 от Наказателно-процесуалния кодекс.

4. брой служебно отменени постановления за прекратяване на досъдебни производства по реда на чл. 243а от Наказателно-процесуалния кодекс за корупционни престъпления от висок обществен интерес;

5. други справки, определени от министъра на правосъдието.

(2) За целите на справките по ал. 1, за всяко наказателно производство в ЕИСПП се съхранява информация за най-малко следното:

1. престъпните състави, по което е образувано и се води наказателното производства и всички промени по тях;

2. привлечените обвиняеми;

3. разпитаните свидетели;

4. дали свидетел е бил привлечен като обвиняем;

5. дали престъплението е корупционно престъпление от висок обществен интерес;

6. дали в наказателното производство са използвани СРС, какви видове СРС, спрямо кои лица, в какво процесуално качество са тези лица, дали лицата са съдии, прокурори или следователи и дали разрешението е дадено в почивен ден и дали е било дадено след започване на прилагането по неотложност;

7. дали като материали по разследването са приобщени веществени доказателствени средства в случаите по чл. 177, ал. 3 от Наказателно-процесуалния кодекс;

8. данни за исканията за трафични данни по реда на чл. 159а от Наказателно-процесуалния кодекс, вкл. спрямо кои лица са тези искания;

9. дали в рамките на наказателното производство участват лица по чл. 6, ал. 1 от Закона за противодействие на корупцията и в какво процесуално качество участват, като за всяко от лицата се съхранява и категория, определена с класификатор, утвърден от министъра на правосъдието;

10. съгласие на свидетел за прилагане на специални разузнавателни средства;
11. данни за удължаванията на разследването;
12. данни за спиранията и възобновяванията на досъдебното производство, в т.ч. дати и правни основания;
13. данни за прекратяването и отмяната на постановленията за прекратяване на досъдебно производство, в т.ч. дати и правни основания;
14. предложение по делото за освобождаване от наказателна отговорност и съответното решение на съда;
15. предложение за споразумение по делото и какво съгласие е постигнато в него;
16. данни за поисканите и за приложените мерки за процесуална принуда, в т.ч. за вида, сроковете и удължаванията;
17. данни за поисканите и за приложените мерки за обезпечаване на глоба, конфискация, отнемане на имущество в полза на държавата, както и на имуществена санкция на заинтересованото юридическо лице, в т.ч. за вида, сроковете и удължаванията;
18. видовете веществени доказателствени средства;
19. данни за отменени постановления за привличане на лице като обвиняем, в т.ч. данни за органа, който е отменил постановлението.
20. извършените проверки по чл. 145, ал. 1, т. 2;
21. дали в резултат на проверка по чл. 145, ал. 1, т. 2 е образувано досъдебно производство;
22. извършените действия в рамките на проверки по чл. 145, ал. 1, т. 2;
23. продължителността на проверките по чл. 145, ал. 1, т. 2;
24. дали обвиняем или свидетел в съдия, прокурор или следовател;
25. данни за прекратени по давност наказателни производства;
26. други данни, определени с наредбата по чл. 378, ал. 4.

§ 6. В Закона за държавната финансова инспекция (Обн. ДВ. бр.33 от 2006г., изм. ДВ. бр.59 от 2006г., изм. ДВ. бр.59 от 2007г., изм. ДВ. бр.64 и бр.86 от 2007г., изм. ДВ. бр.98 от 2008г., изм. ДВ. бр.42 от 2009г., изм. ДВ. бр.60 от 2011г., изм. ДВ. бр.38 от 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.15 от 2013г., изм. ДВ. бр.14 и бр.61 от 2015г., изм. ДВ. бр.43 от 2016г., изм. и доп. ДВ. бр.85 от 2017г.) настоящият текст на чл. 19 става ал. 1 и се създава ал. 2:

“(2) Шест месеца след изпращането на доклада по ал. 1 в прокуратурата, директорът на Агенцията за държавна финансова инспекция изпълнява задължението по чл. 17, ал. 6 в случаите, когато инспекцията е осъществена спрямо лица по чл. 4, т.1 и т.2, като не се прилагат ограниченията по чл. 198 от Наказателно-процесуалния кодекс. Срокът по предходното изречение може да бъде удължен еднократно с три месеца по искане на прокурор.”

§ 7. В Закона за сметната палата (Обн. ДВ. бр.12 от 2015г., изм. ДВ. бр.98 от 2016г., изм. ДВ. бр.96 от 2017г., изм. ДВ. бр.99 от 2017г., доп. ДВ. бр.103 от 2017г., изм. ДВ. бр.7 от 2018г.) в чл. 58 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 3 думите “до приключване на наказателното производство” се заменят с думите “шест месеца след изпращането на доклада по ал. 1. Срокът по предходното изречение може да бъде удължен еднократно с три месеца по искане на прокурор.”

2. Настоящата ал. 4 става ал. 5 и се създава се нова ал. 4: “

“(4) След изтичане на сроковете по предходната алинея Сметната палата оповестява одитните доклади, като в тези случаи не се прилагат ограниченията по чл. 198 от Наказателно-процесуалния кодекс.”

§ 8. Министърът на правосъдието определя справките по чл. 380, ал. 1, т. 5 от Закона за съдебната власт в тримесечен срок от влизането в сила на § 5, т. 3.

§ 9. В тримесечен срок от влизането в сила на § 5, т. 3, прокуратурата публикува справките по чл. 380, ал. 1, т. 1-4 от Закона за съдебната власт за едномесечни периоди, 24 месеца преди влизането в сила на закона.

§ 10. Директорът на Агенцията за държавна финансова инспекция публикува всички доклади, предадени на прокуратурата по реда на чл. 19 преди повече от 6 месеца от обнародването на този закон, освен ако в срок от един месец от обнародването на този закон прокурор не отправи до него искане за отлагане с 3 месеца.

§ 11. Председателят на Сметната палата публикува всички доклади, предадени на прокуратурата преди повече от 6 месеца от обнародването на този закон, освен ако в срок от един месец от обнародването на този закон прокурор не отправи искане до него за отлагане с 3 месеца.

§ 12. Този закон влиза в сила в деня на обнародването му в Държавен вестник, с изключение на § 5, т. 3, който влиза в сила шест месеца след обнародването.

ВНОСИТЕЛИ:

Божидар Божанов

BOZHIDAR
PLAMENOV
BOZHANOV

Digitally signed by
BOZHIDAR PLAMENOV
BOZHANOV
Date: 2025.09.05 13:41:59
+03'00'

Надежда Йорданова

Nadejda
Gueorguieva
Iordanova

Digitally signed by
Nadejda Gueorguieva
Iordanova
Date: 2025.09.05
15:15:57 +03'00'

Мотиви
към Законопроект за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния
кодекс

Със законопроекта се коригират редица пропуски и се правят значителни подобрения в Наказателно-процесуалния кодекс по отношение на:

1. детайлното уреждане на режима на следствената тайна с оглед избягване на злоупотреби с нея и по отношение;
2. повишаване на прозрачността на актовете на прокуратурата;
3. разширяване на съдебната статистика;

Подробните мотиви за всяко едно от предложенията са както следва:

1. По отношение на предложението в чл. 198 и нов чл. 198а

Към настоящия момент, уредбата в чл. 198 е твърде лаконична, което позволява много видове злоупотреби:

- 1) прикриване на публична информация под следствената тайна (в т.ч. докладите на Сметната палата и АДФИ)
- 2) контролирано изтичане на частична информация
- 3) безконтролна дискреция на прокурора по отношение на разгласяването на информация, дори при надделяващ обществен интерес
- 4) противоречива съдебна практика по отношение на метаданни относно документи по досъдебно производство
- 5) разширително тълкуване от административни органи, които се позовават на чл. 198 за да прикрият информация, която може да е свързана с разследване, без тя да е приобщена като материал по такова.

Част от промените са били предлагани и със ЗИД на НПК на Министерския съвет, внесен през 2023 г. Част от мотивите за предлаганите тогава изменения са, че текстът на чл. 198 изцяло възпроизвежда текста на чл. 179 от отменения Наказателно-процесуален кодекс, приет през 1974 г., без да го развива с оглед на променените обществени отношения през последните десетилетия.

Правната уредба на възможността за разгласяване на материалите в досъдебното производство се съсредоточава в разрешителния режим на това разгласяване, като не съдържа изисквания нито относно основанията за неговото допускане, нито относно възможностите за защита на засегнатите лица. Това води и до съществени нарушения и на европейското законодателство и по-конкретно на Директива (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 г. относно укрепването на някои

аспекти на презумпцията за невиновност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство.

Това налага изменения на действащата уредба, като се въведат ясни гаранции, че материалите при досъдебното производство ще бъдат разгласявани при пълно съобразяване на презумпцията за невиновност, както и възможност за оповестяване на тази информация, когато е налице надделяващ обществен интерес и съдебен контрол с цел гарантиране на законосъобразното прилагане на тази процедура.

Промените в тази разпоредба са резултат на множество осъдителни решения срещу България, в които Съдът установява нарушение на чл. 6, ал. 2 от Конвенцията. С предложените допълнения се засилват правните гаранции за защита на засегнатите лица.

С оглед на тези аргументи се предлагат следните допълнения:

- 1) Право на обвиняемия да поиска разгласяване на материали по разследването, за да защити интересите си, когато това не застрашава разследването - в наказателното производство има две основни страни - прокуратурата и обвиняемия, като към момента съществува дисбаланс по отношение на информацията - прокуратурата може едностранно да реши разгласяването на информация, а обвиняемият няма такъв механизъм. Когато прокуратурата разгласи информация (по реда на чл. 198 или чрез контролирано изтичане), обвиняемият няма шанс да защити името си чрез други материали по разследването.
- 2) Задължение за прокуратурата да публикува постановленията за отказ от образуване на досъдебно производство и за прекратяване на наказателното производство. Публичността на постановленията, които препятстват правораздаването са инструмент за заинтересованите страни, вкл. медиите и обвиняемите, да защитят своя и обществен интерес.
- 3) Въвеждане на мерки за защита на правата на обвиняемия от частично публикуване на материали по разследването, в случаите на изтичане в средствата за масова информация. В тези случаи се въвежда задължение за прокуратурата да публикува материалите в цялост и в оригинал, за да не се нарушава презумпцията за невиновност.
- 4) Уреждане на конкретни изключения от следствената тайна, които се използват за прикриване на информация от висок обществен интерес - прикриване на доклади на Сметната палата и АДФИ, прикриване на процесуално бездействие и др., и определяне на тези изключения като обществена информация по смисъла на ЗДОИ - необходима мярка с оглед противоречивата съдебна практика. Предложените изключения са базирани и на междупарламентарно проучване за следствената тайна в законодателството на европейските държави.

Едно от конкретните изключения са материалите по предварителните проверки (чл. 145 от ЗСВ), по които има отказ за образуване на досъдебно производство или такова е било прекратено. По въпроса с материалите по предварителните проверки, които не се извършват по реда на НПК, има противоречива съдебна практика, но дори в най-разширителните тълкувания, следствената тайна не се прилага преди образуване на досъдебно производство - напълно логично, тъй като няма как НПК да е приложим извън наказателния процес.

Според Решение № 17404 от 21.12.2013 г. на ВАС по адм. д. № 7138/2013 г.: “За водените досъдебни производства следва да се прилагат нормите на НПК [„]. Редът за предоставяне на информация, събрана, създадена и съхранена при разследването и проверката по едно наказателно производство, независимо от етапа на досъдебната фаза, в която то се намира, е този по чл. 198, ал. 1 НПК.”

На практика, обаче, информация по предварителни проверки, по които няма досъдебно производство, системно се отказва от органи, на които е възложена такава проверка. Именно горното тълкуване на ВАС е залегнало в настоящия законопроект - материалите по проверките попадат в обхвата на следствената тайна само ако има образувано досъдебно производство (до неговото евентуално прекратяване, тъй като при липса на наказателно производство, отново НПК не би следвало да е приложим за материали, придобити извън наказателното производство).

Поради концентрацията на правомощия по досъдебното производство в прокуратурата, елементите на публичност в специалните закони търпят ограничения, с привидно смисления мотив да не се попречи на досъдебното производство. С оглед на създалата се практика прокуратурата да прикрива престъпления, констатирани в доклади на АДФИ и Сметната палата, със законопроекта се предлага отпадане на ограниченията за неразгласяване на информация от досъдебното производство по чл. 198 от НПК в случаите, в които престъплението е част от доклад на АДФИ или Сметната палата. С оглед на постигане на разумен баланс в законопроекта е предвиден тримесечен срок на неразгласяване на информация от АДФИ и Сметната палата, който може да бъде удължен еднократно по искане на прокуратурата, в случаите на дела с висока фактическа и правна сложност.

2. По отношение на предложенията в чл. 234

С оглед на повишаване на прозрачността на етапа на разследването се предвижда публикуване на съобщение за издадените постановления за удължаване на разследването, без да се създава риск за самото разследване. В съобщението следва да бъдат включени престъпния състав, дали има привлечен обвиняем и колко е общата продължителност на разследването. С въведената прозрачност ще могат да бъдат идентифицирани случаи на злоупотреби с удължаване на разследването по дела за корупционни престъпления.

3. По отношение на предложението в чл. 244

Законопроектът предвижда допълнителна прозрачност на актовете на прокуратурата, като въвежда изискване за обявяване на някои постановления единния портал за електронно правосъдие. С цел да не попречи на досъдебното производство, при неговото спиране се публикува единствено съобщение за спирането, а не самото постановление.

Личните данни се заличават от всички актове, публикувани в ЕПЕП, прилагайки общите принципи на Общия регламент относно защитата на данните и на ЗСВ, поради което не се изисква специална разпоредба за това.

4. По отношение на предложението в чл. 9 от ЗСВ

С предложенията се разширяват гаранциите при случайния избор, като се публикуват всички параметри, които участват при избора, а не само крайния резултат. Случайното разпределение включва множество параметри, само един от които е случайността - в различните си реализации, то може да отчита отпуски, натовареност, специализация, дежурства и др. Понякога, с цел заобикаляне на принципа на случайност, се манипулират останалите параметри, за да бъде постигнат желания от административния ръководител резултат. Именно за да се ограничат тези практики се предлага публичност на всички параметри, веднага след извършването на случайния избор.

5. По отношение на предложенията в чл. 360о от ЗСВ

Настоящата разпоредба на чл. 360о предвижда актове, които съдържат защитена от закона тайна, да не се публикуват. Това се различава от практиката при други публични регистри (напр. регистъра на обществените поръчки), при които защитената от закона тайна се заличава, но актът/документът се публикува. Изключение правят актовете, които представляват класифицирана информация, които не следва да бъдат публикувани. По този начин ще се повиши прозрачността на актовете и ще се ограничат злоупотреби, свързани с прикриване на актове поради частично съдържание на защитена от закона тайна (напр. търговска тайна). Коригирането на тази разпоредба е в синхрон с предложената по-горе публичност на постановленията на прокурора за отказ от образуване, за прекратяване и за спиране на досъдебни производства, с цел ограничаване на злоупотреби от страна на прокуратурата. Премахва се дискрецията на Висшия съдебен съвет по отношение на възможността за скриване на конкретни актове - евентуална конюнктурна целесъобразност не може да отмени общия принцип на прозрачност. Предвижда се и изрична забрана за заличаване на идентификационни данни на юридически лица, каквато практика съществува при обявяването на актове, без да има основание за това.

6. По отношение на предлагания нов чл. 380 в ЗСВ и параграфи 8 и 9

Редица организации констатираят пропуски в съдебната статистика, особено в досъдебната фаза. Това наблюдение може да бъде потвърдено и от кореспонденция с Върховна прокуратура, която в редица случаи отговаря, че не събира информация по определени обществено-значими параметри.

С предложения нов чл. 380 в ЗСВ се въвежда законово задължение за събиране на информация в досъдебното производство по набор от параметри, в т.ч. такива, свързани с удължаване на разследването, прилагане на СРС, справки за трафични данни, разпити на свидетели и др.

Справките, които ще подлежат на публикуване, ще бъдат определяни от министъра на правосъдието. Към момента Министерство на правосъдието разполага със справочен достъп до Единната информационна система за противодействие на престъпността, което позволява адекватно оперативно взаимодействие с цел прецизно дефиниране на подлежащите на публикуване справки.

Предлага се период, в който да бъдат изготвени справките извън минималните определени в закона, както и задължение за публикуване на данни от определените справки за период от 12 месеца назад.

7. По отношение на параграфи 6, 7, 10 и 11 (относно докладите на АДФИ и Сметната палата)

В допълнение на предложените нови разпоредби на чл. 198 от НПК, в специалните закони се предвиждат реда и условията за публикуване на докладите на АДФИ и Сметната палата, в случай, че те бъдат приобщени като материали по разследване. И при двата органа се предвижда шестмесечен срок, който може да бъде удължаван еднократно с три месеца по искане на прокурора, след което докладите следва да се публикуват по общия ред.

По този начин прокуратурата няма да може да прикрива докладите от обществото с политически цели, както се е случвало многократно. Целта на публичността на докладите на тези институции е именно да бъде запознато обществото с установените нередности, като прокуратурата нерядко се възползва от правомощията си да препятства осъществяването на тази цел.

Разгласяването на тази информация не рискува разследването, тъй като лицата, за които се отнася, в общия случай са запознати с проектите на докладите преди тяхното публикуване (такъв ред предвиждат и двата специални закона). Разгласяването след изтичане на девет месеца (6+3) не може да навреди на разследването, тъй като този период е напълно достатъчен за вземане на всички необходими мерки от прокуратурата и разследващите органи за обезпечаване на доказателствата, свързани със съответните доклади.

Прикриването на докладите под следствената тайна препятства органа на власт, по отношение на чиято администрация (или публични предприятия, на които е принципал) са докладите, да коригират проблемите, установени в тях, като по този начин се препятства осъществяването на част от целите на тези доклади.

С параграфи 57 и 58 законопроектът урежда и заварените положения, като предвижда публикуване на всички доклади, предадени на прокуратурата преди повече от 6 месеца. С оглед на постигане на баланс, прокуратурата може да поиска еднократно отлагане.

8. По отношение на параграф 60 (vacatio legis)

Предлагат се законът да влезе в сила веднага, с изключение на разширяването на параметрите за нуждите на статистиката в рамките на досъдебното производство (и съответното им съхранение в ЕИСПП), което влиза в сила 6 месеца след обнародването.

ВНОСИТЕЛИ:

Божидар Божанов

BOZHIDAR
PLAMENOV
BOZHANOV

Digitally signed by
BOZHIDAR PLAMENOV
BOZHANOV
Date: 2025.09.05 13:42:17
+03'00'

Надежда Йорданова

Nadejda
Gueorguieva
Iordanova

Digitally signed by
Nadejda Gueorguieva
Iordanova
Date: 2025.09.05 15:15:38
+03'00'

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ПЕТДЕСЕТ И ПЪРВО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА
ПРОЕКТА НА НАКАЗАТЕЛНО-ПРОЦЕСУАЛЕН КОДЕКС

I. Част първа

Елементи на оценката	на Аргументация
Основания на законодателната инициатива	Законодателната инициатива се обосновава с необходимостта от преодоляване на установени празноти и неясноти в уредбата на досъдебната фаза, повишаване на прозрачността и отчетността на прокуратурата и осигуряване на по-надеждни данни за съдебната статистика, при стриктно зачитане на презумпцията за невиновност и правото на защита. Предложените промени целят ясен и предвидим режим на разгласяване, който балансира обществен интерес и правата на участниците, ограничава възможностите за злоупотреби и уеднаквява практиката в съответствие с конституционните принципи и европейските стандарти. Инициативата се предлага на основание чл. 87, ал. 1 от Конституцията, без да създава непропорционална административна тежест.
Заинтересовани групи	Заинтересованите страни са гражданите (вкл. обвиняеми, пострадали и свидетели), прокуратурата и органите на досъдебното производство (следователи, МВР), съдилищата и магистратите, адвокатурата, Висшият съдебен съвет и Инспекторатът към него, Министерството на правосъдието (по ЕПЕП, съдебната статистика и ЕИСПП), Сметната палата и АДФИ, инспекторатите в изпълнителната власт, държавните и общинските администрации и публичните предприятия – като адресати на одитни доклади, Народното събрание и ресорните му комисии, Комисията за защита на личните данни и омбудсманът, медиите, академичната общност и правозащитните организации, както и широката общественост, която разчита на по-висока прозрачност и отчетност.
Анализ на разходи и ползи	Не се предвиждат разходи, необходими за реализирането на тази законодателна инициатива.

Елементи на оценката	Аргументация
	Ползи могат да се очакват по отношение на повишаване на гражданския контрол относно дейността на институциите и разходването на публични средства. .
Административна тежест и структурни промени	Не се предвиждат административни промени, като закриване, сливане или създаване на нови административни структури.
Въздействие върху нормативната база	Законопроектът оказва целево въздействие върху действащата уредба чрез изменения в НПК (чл. 198 и нов чл. 198а – ясен режим на разгласяване и защита на правата на участниците; чл. 234 – публичност на удължаванията на разследването; чл. 244 – публикуване в ЕПЕП на постановленията за спиране и прекратяване), както и в ЗСВ (чл. 9 – пълна видимост на параметрите при случайния избор; чл. 360о – публикуемост на актове с заличаване само на защитени тайни; нов чл. 380 – задължителни параметри за съдебна статистика). Предвижда се синхронизиране на специалните закони за АДФИ и Сметната палата с изрични срокове за публикуване на доклади, както и последващо актуализиране на подзаконовата рамка (правила за ЕПЕП, стандарти за анонимизация, методики и формати на статистиката, интеграция с ЕИСПП). Необходими са ограничени организационни и технически адаптации от прокуратурата, съдилищата и МП; законът влиза в сила веднага, а разширените статистически параметри – 6 месеца след обнародването.
Равно третиране от държавата и балансирано демографско развитие	Предложението не засяга спазването на принципа на равенство съгласно българското законодателство и за равното третиране от държавата на българите и българските граждани, живеещи извън страната. Не се очакват негативни въздействия на предложението върху балансираното демографско развитие, включително върху темповете на намаляване на броя на населението, динамиката на миграционните потоци и ограничаването на броя на емигриращите българи.

ВНОСИТЕЛИ:

Божидар Божанов

BOZHIDAR
PLAMENOV
BOZHANOV

Digitally signed by BOZHIDAR
PLAMENOV BOZHANOV
Date: 2025.09.05 13:42:34
+03'00'

Надежда Йорданова

Nadejda
Gueorguieva
Iordanova

Digitally signed by
Nadejda Gueorguieva
Iordanova
Date: 2025.09.05 15:16:29
+03'00'